

Streszczenie

„Działania prozdrowotne Polskiego Towarzystwa

Turystyczno-Krajoznawczego w zakresie promocji aktywności fizycznej”

mgr Lech Drożdżyński

Rozwój cywilizacji przemysłowej na przestrzeni lat i wzrost zachorowalności na choroby cywilizacyjne spowodował znaczny wzrost zainteresowania wszelkimi inicjatywami podejmowanymi w celu utrwalenia bądź poprawy zdrowia, w tym także poprzez turystykę. Aktualnie szereg badań wskazuje, że jednym z najważniejszych czynników prowadzącym do wzrostu ryzyka wielu chorób i przedwczesnej śmierci w krajach rozwiniętych jest niedostatek ruchu. Stąd priorytetem dla zdrowia publicznego jest promocja aktywności fizycznej.

W związku z powyższym celem podjętych badań była próba scharakteryzowania działań prozdrowotnych podejmowanych przez PTTK w zakresie promocji aktywności fizycznej u osób w różnym wieku. W ramach tak postawionego celu ogólnego badań wyróżniono następujące cele szczegółowe:

1. Określenie działań PTTK promujących aktywność fizyczną w latach 2002-2012.
2. Przeprowadzenie analizy dotyczącej działalności wybranego regionu PTTK w zakresie aktywizowania osób w różnym wieku

W metodach badawczych wykorzystano metodę badania dokumentów i metodę analizy treści. Analizie badawczej poddane zostały materiały związane z działalnością ogólnopolską PTTK i regionu śląskiego między 2003 a 2012 rokiem, a ich selekcja odnosiła się do przedmiotu badań niniejszej dysertacji.

Wykazano, że w analizowanych latach PTTK liczba kół w Polsce wynosiła w przeliczeniu na rok średnio 2.075 ± 289 i skupiała średnio ok. 49.719 ± 6247 członków. Największa liczba kół i uczestników występowała w szkołach (średnio kół rocznie 1025, uczestników ok. 16.677), środowiskach terenowych (średnio kół rocznie 466, uczestników ok. 16.319) i zakładach pracy (średnio kół rocznie 311, uczestników ok. 9.682). Wielu członków PTTK posiada jedno lub więcej uprawnień kadry programowej. Najwięcej jest przodowników turystyki kwalifikowanej, wśród których największą podgrupę stanowią

przodownicy turystyki pieszej górskiej (ok. 2683 osób) i nizinnej (2379 osób). W latach 2003 -2012 średnio rocznie organizowano ok. 10.099 imprez turystyki powszechnej oraz ok. dwukrotnie więcej (20.864) imprez turystyki kwalifikowanej. W imprezach turystyki powszechnej uczestniczyło rocznie średnio 294.892 osób, a turystyki kwalifikowanej prawie dwukrotnie więcej ok. 573.477 osób. Szczególnym zainteresowaniem odbiorców cieszyły się przede wszystkim różne formy turystyki kwalifikowanej. Wśród imprez turystyki kwalifikowanej najbardziej popularne były imprezy turystyki pieszej nizinnej (ok. 8138 imprez rocznie skupiających ok. 135.095 uczestników) oraz górskiej (ok. 4801 imprez rocznie skupiających ok. 135.095 uczestników). Liczba członków PTTK i kadry programowej w analizowanym okresie maleje. Zmniejszyła się też istotnie (o 24,4%) liczba uczestników wszystkich imprez turystyki powszechnej i kwalifikowanej w skali kraju. Dotyczy to szczególnie uczestników imprez turystyki powszechnej, który w latach 2003-2012 wynosił 37,2%. Spadek uczestników imprez turystyki kwalifikowanej w analizowanych latach wyniósł 17,6%. Na przestrzeni 10 lat obserwuje się spadek o 26,7% liczby uczestników imprez nizinnej turystyki pieszej i o 14,3% liczby uczestników imprez górskiej turystyki pieszej, zmiany te w ostatnich latach uległy spowolnieniu. Spadła liczba uczestników biegów na orientację oraz imprez żeglarskich. Natomiast obserwuje się wzrost liczby uczestników imprez kajakowych, jeździeckich imprez górskich, imprez narciarskich, czy kolarskich. Wzrasta zainteresowanie pletwonurkowaniem oraz imprezami turystyki jeździeckiej.

Procent liczby imprez organizowanych przez oddziały województwa śląskiego jest statystycznie większy od pozostałych województw (we wszystkich analizowanych latach $p < 0,0001$). Procent uczestników imprez turystyki kwalifikowanej i powszechnej realizowanych przez PTTK województwa śląskiego jest największy i statystycznie różni się w większości lat od procentów liczby uczestników imprez organizowanych przez pozostałe województwa ($p < 0,0001$). W organizowanych corocznie zjazdach trasy do wędrowki pieszej o różnej długości (łącznie od 56 do 111 km) i różnym stopniu trudności biegly przez Jurę Krakowsko-Częstochowską. Brało w nich udział w 2003 r. - 1700 osób, w 2006 r. - 2086 osób i w 2012 r. - 1774 osób. Były to osoby w różnych kategoriach wiekowych: do 15 lat, od 15 do 65 lat, powyżej 65 lat; oraz grupy rodzinne. W analizowanych latach odnotowano w 2011 r. tendencję do spadku (o 33,8%) liczby uczestników zjazdów rodzinnych w wieku od 15 do 65 lat, w porównaniu do danych z 2006 roku. Obserwowano istotny wzrost uczestników w wieku do 15 lat w 2012 r. aż

o 64,3% stanu z roku 2005. Istotnemu zmniejszeniu o 19,4% uległa liczba uczestników w wieku powyżej 65 lat w porównaniu do 2004 roku, w którym obserwowano największe zainteresowanie tej grupy wiekowej (878 uczestników). Odnotowano w 2012 r. wzrost liczby uczestników indywidualnych o 74,9% w porównaniu do roku 2002. Po obserwowanych spadkach nastąpił też wzrost udziału rodzin 3 i 4 osobowych o 43,5% w stosunku do roku 2005 r. i wzrost udziału rodzin 5 i więcej osobowych o 26,9% w stosunku do 2007 r.